

שיחת התג

חג השבועות

תשע"ח

חב"ד
כל הלב לכל אחד

צעירי אגודת חב"ד

עניינו של יום

יום של חיבור וחינוך

חגיגה שבועות מתייחד בכך שבו התגלה הקב"ה לעם ישראל, והעניק להם את התורה הקדושה. בכל שנה ושנה מתחדשת נתינת התורה בחגיגה שבועות, והאיחול המסורתי בתורת החסידות הוא "שנוכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות".

החסידות מדגישה את דברי המדרש, שבמתן תורה התחולל שינוי מהותי. ברגעים שבהם "וירד ה' על הר סיני" (שמות יט, כ), התבטלה ההפרדה בין גשמיות לבין רוחניות, שהייתה מובנית בעולם, ומעתה העבודה הרוחנית היא לקדש את הגשמיות, ולהאיר את העולם כולו באור הקדושה.

אמרו חז"ל (שירי-השירים א, כד; פסיקתא דר"כ פרשת בחודש השלישי): "אמר להם הקב"ה: הביאו לי ערבים טובים שתשמרוהו ואני נותן לכם את התורה. אמרו: הרי בנינו ערבים אותנו". וכן: "אמר הקב"ה לישראל: בני, היו קוראים את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדין לפני". ברוח זו תיקן הרבי מליובאוויטש פעולות רבות כדי לעודד ילדים, ואפילו תינוקות, לשמוע את קריאת עשרת הדיברות בבית-הכנסת, כמו בפעם הראשונה שבה נכחו כל הנשמות עד סוף כל הדורות.

בתי-חב"ד בארץ ובעולם מקיימים מעמדים מיוחדים של קריאת עשרת הדיברות, שמונגשים במיוחד למי שאינם נוהגים להתפלל בקביעות בבית-הכנסת.

מתוקים זה לזה

"כל ישראל ערבים זה לזה", אמרו חז"ל. וחסידים פירשו: אימתי כל ישראל 'ערבים' מלשון 'מתוקים'? כאשר הם "זה לזה", כאשר כל אחד נוהג עם חברו במאור-פנים ובאהבת-ישראל, ומתוך תחושת אחריות למצבו.

זאת מפני שעם ישראל הוא כמו גוף אחד, שכל אבריו תלויים זה בזה. וכשם שהראש זקוק לרגל, כך גם הצדיק איננו שלם ללא היהודי הפשוט.

עם עם משימה ושלחות

מה מלכד בנינו, יהודים ממרוקו, מאוקראינה ומאוסטרליה? וכיצד ברגע האמת מתגלה שכולנו משפחה אחת?

התהליך הזה החל כבר ביציאה ממצרים, כאשר הבורא אסף את בני ישראל, שהיו משועבדים לעם זר, והפך אותם לאומה בבחינת "לקחת גוי מקרב גוי". כבר אז יועד לנו תפקיד רב-דורי - להיות אור לגויים, כלשון הנביא ישעיה (מט, ו): "וְנִתְּנָה לְאֹר גוֹיִם". עלינו, בני העם הנבחר, לכוון קרן בהירה של אמונה בבורא אחד, ולהתוות דרך של אמת לכל עמי העולם. זו זכות, אך גם אחריות גדולה שמוטלת על כתפינו. לנו ניתנה המשימה להביא את אור הקדושה אל העולם הגשמי.

הדחף לתקן

ואכן, ההיסטוריה שזורה בדמויות יהודיות שבלטו במיוחד בחיפוש אחר צדק עולמי. רבים ממנהיגי המהפכות החברתיות בדורות האחרונים היו יהודים. אלה הונעו מתוך דחף בלתי נלאה לתקן את העולם ולדאוג ליתר האנושות.

עלי-אחת-כמה-וכמה כשמדובר בתפקודו של עם ישראל עצמו, שהוא גוף אחד שכל אבריו תלויים זה בזה, כלשון ספרי החסידות: "בני ישראל הם קומה אחת". זה מודל אופקי, שכל חלקיו נמצאים בגובה שווה, ובעלי משקל וכוח השפעה זהים על הגוף כולו.

ברוח זו הרבה הרבי מליובאוויטש לצטט את דברי הרמב"ם (משנה תורה, הלכות תשובה פרק ג' הלכה ד'): "צריך כל אדם שיראה עצמו... וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב... עשה מצווה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

כשאדם מקיים מצווה עליו לראות לא רק את עצמו ואת הייעוד הרוחני האישי שלו, אלא להבין שמעשה זה תורם לעם ישראל ולכל העולם כולו. "כל ישראל ערבים זה בזה", אמרו חכמינו, ואין זו מליצה נאה, אלא אמת רבת משמעות.

זה קורה ברגעי שמחה, ולהבדיל בעתות צרה ומושבר: יהודים מכל העולם חשים הזדהות עם כאבו של יהודי אי-שם, ופרץ של התרוממות רוח אופף אותנו לנוכח הישג יהודי שקורה בכלל במקום אחר. לפתע מתברר שכולנו, למרות הבדלי הדעות והפערים, עם אחד.

מה באמת קושר בין יהודי ממרוקו ליהודי מאוסטרליה? איזה כוח בלתי נראה מלכד בני אדם כה רבים, הפזורים ברחבי תבל ואין ביניהם דבר מן המשותף ביום-יום, והופך אותם למהות אחת? מה סוד הערבות ההדדית שיש בעם היהודי, שהיא חסרת אחריות באנושות כולה, מאז ומעולם.

הכול החל בחגיגה שבועות, לפני 3330 שנים. שבט של גברים נשים וטף, שצמח ממשפחה אחת, התכנס למרגלות הר במדבר סיני, וחווה התגלות אלוהית המונית. באירוע המכונן ביותר בתולדות עם ישראל ניתנה לנו התורה, שמעניקה לעמנו ייעוד ומשמעות. הקדושה, שעד עתה הייתה מנותקת מן הגשמיות, החלה לחדור אל העולם הזה ולהאיר אותו באור הבורא.

שלחות ייחודית

ברגעים הנצחיים הללו קרה דבר נוסף, עליו מספרת התורה בספר דברים: "וַיִּדְבֹר מִשֹּׁה... הִסְפֵּת וַשְּׁמַע יִשְׂרָאֵל, הַיּוֹם הַזֶּה נִתְּנָה לְעַם לְה' אֱלֹהֶיךָ". במעמד הר סיני הפכו בני ישראל לעם ישראל. אוכלוסייה של בודדים נעשתה לעם מגובש, עם מאפיינים ייחודיים ותפקיד מוביל במשפחת האומות.

עמים אחרים מוגדרים בעיקר לפי השתייכותם הגיאוגרפית, שפתם המשותפת ותרבותם המייצגת. עם ישראל הוכתר לעם בעודו במדבר, הרחק מארצו. התורה, האמונה בבורא והציות למצוותיו, הם שגיבשו אותו ואיחדו בין חלקיו. לא קשר גשמי מחבר בנינו, כייאם רוחני.

כ"ק אדמו"ר הריי"צ מליובאוויטש זי"ע היה נוהג לברך לפני חג השבועות:

"שנוכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות"

ממלכה של שרים קדושים

העבודה שמוגבלת לתחומי הקדושה בלבד, גורמת לאדם להתנזר מהחיים הגשמיים, בדוגמת עבודת הכהנים המקורית, שתפקידם "לעמוד לפני ה' לשרתו" (עקב י', ח), "ה' הוא נחלתו" (שם, ט). רובד זה בחיי היהודי נרמז בלשון הפסוק "גוי קדוש".

יחד עם זה, עבודתם של בני ישראל היא גם להאיר את העולם באור הקדושה, ולחשוף כיצד גם החומר הסתמי של העולם יש בו קדושה. זה נרמז ב"ממלכת כהנים - שרים", שעניינה שליטה על העולם ושימוש בקדושה. כשנוטלים את דברי הרשות ומנצלים אותם לשם שמים, מזדככת הגשמיות והופכת כלי שמסוגל להכיל אור האלוהי.

התשובה של משה

ביתר פירוט, יכול כל יהודי למצוא את סגנונות העבודה הללו גם בלימוד התורה ובקיום המצוות שלו: א) ללמוד תורה ולקיים מצוות כדי לדבוק בקב"ה. ב) לעסוק בתורה ובמצוות כדי לזכך את גופו ואת ה'נפש הבהמית' שלו - את ה'עולם הגשמי' הפרטי שלו.

קודם מתן תורה היו אבותינו רועי צאן. הם בחרו בתחום עיסוק זה כחלק משאיפתם להינתק מן הגשמיות, להסתגר ולהתבודד בעולמם הרוחני. מרעה הצאן מאפשר לרועה זמן פנוי שבו ביכולתו להגות בתורה ללא הפרעה.

ואכן, עבודתם הרוחנית של האבות הייתה להתייחד עם האלוקות, ובלשון חז"ל (בראשית רבה פרק מז, ו' ועוד): "האבות הן הן המרכבה". כלומר, האבות היו בטלים לאלוקות בדומה למרכבה שנתונה לידי הרוכב.

מתורתורה יצר מטרה רוחנית חדשה. הגיעה השעה להחדיר את הקדושה בעולם. היא איננה מסוגרת עוד, אלא מבקשת לפרוץ את הגשמיות ולקדש אותה. הבורא ירד על הר סיני, לא רק לשם נתינת התורה, אלא במובן רחב יותר - של ירידת הרוחניות אל הגשמיות.

ברוח זו השיב משה רבנו על טענת המלאכים, שדרשו בעלות על התורה, באומרים: "מה לילוד אישה בינינו?" (שבת פח, ב). בתשובתו, ציטט משה רבנו את מצוות התורה, ותהא אם הן פונות למלאכים, שכלל אינם חיים בעולם הגשמי.

זה היה רגע המעבר בין תקופת טרום מתן תורה, לזו שבאה אחריה. מעבר מרוחניות מתבדלת, לרוחניות כובשת.

לפי זה מובן מדוע מביא אדמו"ר הזקן את הפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" כהוכחה לכך ש"מיד אחר ראש-חודש התחיל משה להתעסק עמהם בעניין קבלת התורה".

רצונו להדגיש שראש וראשונה לעבודה הרוחנית היא "ממלכת כהנים" - "שרים" - עבודה עם העולם הגשמי, ואילו "גוי קדוש" נרמז על-ידו ב"וגו", עבודה אחרת שיכולה לבוא רק בהמשך לעבודת "ממלכת כהנים".

"והייתם לי סגולה מכל העמים" - זה רגע הבחירה של הקב"ה בעם ישראל בזמן מתן תורה; "אתה בחרתנו מכל העמים". בחירה אמיתית איננה בין דבר יקר לדבר זול. מובן מאילו שאדם יבחר בדבר היקר יותר. בחירה נעשית בין שתי אפשרויות בעלות ערך זהה, מבלי הבט על מעלותיו של הנבחר.

כזו היא בחירת הקב"ה בעם ישראל בזמן מתן תורה. הקב"ה לא בחר בנשמה האלוהית שבהם, אותה קיבלו בירושה מהאבות הקדושים, אלא ברובד הגשמי ביותר שבהם - הגוף של היהודי. ברגע הבחירה התעלם הקב"ה מהיתרונות הרוחניים של הנשמה, ובחר בעם ישראל כאילו הם נמצאים בדיטא התחתונה ביותר שלהם.

"ממלכת כהנים - שרים", ו"גוי קדוש" - אחרי הבחירה בעם ישראל, מגיע שלב העבודה העצמאית של כל יהודי. כאן יש שני אופנים: א) עבודה בלימוד התורה ובקיום המצוות. ב) הפיכת ענייני הרשות לקדושה, תוך שימוש בהם לשם שמים ובאופן של "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו).

"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, וגוי קדוש: אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" (שמות יט, ו).

איתא בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן (סוף סימן תצ"ד): "ונוהגין במדינות אלו שלא להתענות ושלא לאמר תחנון מראש-חודש (סיוון) עד ח' בו, ועד בכלל כו', לפי שמיד אחר ראש-חודש התחיל משה להתעסק עמהם בעניין קבלת התורה". והוא מפרט: ראש-חודש חל ביום שני בשבוע, "ובשלישי שבת אמר להם 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי', ביום רביעי נתן להם את מצוות הגבלה מההר, וביום חמישי גזר עליהם פרישה - ובשבת ניתנה התורה.

בנושא זה יש להבין כמה עניינים הדורשים ביאור: א) מדוע הוכחה לכך ש"התחיל משה להתעסק עמהם בעניין קבלת התורה" היא מהפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", בשעה שבאותו יום השמיע משה דברים נוספים על אודות מתן תורה, כדוגמת הפסוק: "כה תאמר לבית יעקב... אתם ראייתם כי מן השמים" (שם, ג'ד), "והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ (שם ה'), ועוד.

ב) הפירוש "ממלכת כהנים" הוא בשניים: א) "ממלכת משרתי וגוי קדוש לדבקה בא"ל הקדוש" (רמב"ן על הפסוק) ב) "שרים" (רש"י על הפסוק וכן הרשב"ם). לפי הפירוש הראשון, מובן הקשר בין "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" לבין מתן תורה, שכן עבודת ה' נעשית על-ידי התורה והמצוות. אך לפי פירוש רש"י, שהכוונה היא ל"שרים", איזו שייכות יש לכך עם קבלת התורה?

שלוש מעלות

המפתח להבנת הדברים נמצא בפירוש רש"י, שנראה מוקשה מיסודו: מדוע אינו מפרש "כהנים" כפשוטם, כפי שפירש קודם לכן (ויגש מז, כב): "כל לשון כהן - משרת לאלקות הוא", אלא "שרים"?

ההסבר: בפסוק נאמר: "ממלכת כהנים וגוי קדוש". אילו הכוונה לכהנים כפשוטם, איזה צורך יש להוסיף להגדיר את עם ישראל כ'גוי קדוש'? הרי כהנים כל מהותם קדושה! לכן מפרש רש"י, שהכוונה כאן היא שבני ישראל הם "שרים".

נמצא שבפסוקים אלו נאמרו שלוש מעלות בבני ישראל, בסדר עולה:

"והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ" - בני ישראל הם "אוצר חביב" (רש"י על הפסוק) של הקב"ה, ונבדלים משאר אומות העולם.

"ממלכת כהנים" - "שרים" - בני ישראל אינם רק בעלי ערך חשוב יותר מיתר העמים, אלא אף שרים המושלים ומנהיגים את סביבתם.

"וגוי קדוש" - בני ישראל מובדלים מענייני חולין, מחיי העולם הגשמיים, והם מוקדשים לקב"ה בדוגמת כהנים כפשוטם.

לשלוט ולהאיר

שלוש מעלות אלו נוכחות בעבודת הרוחנית של עם ישראל, שנועדה ליצור 'דירה' ראויה לקב"ה בעולם הזה:

טועמיה

עשייה שווה

"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר: ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר" (משנה סנהדרין י, א).

'עולם הבא' פירושו עולם התחיה. אומרת המשנה, שלכל יהודי יש 'חלק' - שחר, 'לעולם הבא' - יקום בתחיית המתים.

מדוע שחר זה שווה אצל כל ישראל, ואילו השחר שניתן בגן עדן אינו ניתן לכל יהודי בשווה, עד שישנם שאינם זוכים לו כלל? ההסבר הוא: השחר בגן-עדן ניתן על לימוד התורה והשגתה, ובהשגת התורה קיימים הבדלים גדולים בין אדם לחברו.

אך השחר בעולם הבא ניתן על קיום מצוות מעשיות בפועל, וכיון שכל יהודי מקיים מצוות, עד שאפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון (עירובין יט, א), לכן "לכל ישראל יש חלק לעולם הבא".

ועדיין יש להבין: כיצד אפשר לומר שגן עדן הוא שחר על אופן עבודה נעלית ביותר (השגת התורה) שאינה בשווה בכל ישראל, ואילו עולם הבא הוא שחר על עבודה 'פשוטה' יותר (קיום המצוות), והרי עולם הבא הוא תשלום שחר בזמן תחיית המתים, שמוזן מובן ששחר זה נעלה יותר מהשחר של גן עדן שמגיע לפניו?

הביאור בזה: עשייה נתפסת כתחום נמוך מבחינה רוחנית, מפני שאינה דורשת רגש הלב והבנה והשגה כמות.

אבל האמת היא שיש בה מעלה גדולה. רק על-ידי מעשה המצוות נשלמת הכוונה העליונה בבריאת העולם: "נתאוהו הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז) - להפוך את העולם הגשמי ל'דירה' ראויה לקב"ה. ומאחר וכל ישראל הם 'נצר מטעי' ו'מעשי ידי' של הקב"ה, לכן כאן ישנה אחדות מופלאה בין כל ישראל, ואפילו פושעים מלאים מצוות כרימון.

זו הסיבה לכך שתשלום השחר בעולם הבא הוא לנשמות בגופים דווקא, כי לשם עשיית 'דירה בתחתונים' בחר הקב"ה לא רק בנשמות ישראל, אלא גם בגופם, שאחראי על מעשה המצוות, ומשום כך, כשתושלם המשימה, והעולם ייעשה ל'דירה' עבור הקב"ה, תבוא הגאולה, והגוף שנבחר על-ידי הקב"ה יזכה לחיים נצחיים.

(ע"פ לקוטי שיחות כרך יז עמ' 343)

'אקדמות' בתופת

הירש - הגיעה עת קריאת ה'אקדמות'. הוא זימר בקולו הערב, והמתפללים מחריים מחזיקים אחריו. לא היה מאושר ממנו.

שנתיים חלפו. סופה של המלחמה האיומה לא נראה באופק. אין יום שאין קללתו מרובה משל חברו. רבים אינם שורדים. אחרים נשלחים למחנות עבודה.

שמעון קופר היה אחד ממתפללי המניין הסודי של חג השבועות בגטו לודז'. עם הזמן נדד והוגלה למחנה כפייה. יום אחד, בשעת ההפסקה, עמד בתור כדי לזכות במנת המרק הזעומה, שלא היה בה כדי להשקיט מעט מרעבונו, ופתאום שמע קול: "יהודים! שכתם? היום חג השבועות! זמן מתן תורתנו! בשעת המנוחה הבה נתפלל ונאמר 'אקדמות'".

היהודים בקושי הפנו את ראשם לעבר הקול הנלהב. מה שבועות, אילו אקדמות! בקושי נשמה באפם, מעונים וסובלים מקוצר רוח ומעבודה קשה. אך הקול הזה נשמע מוכר לאוזניו של שמעון קופר. הוא הסב את ראשו לעבר הדובר וצמרמורת עברה בגופו: זה אברהם הירש!

בקושי הצליח לזהותו. כפוף גו, פניו מצומקות וקירחות מזקן ומפאות, ובמקומם צלקות - מן הסתם סימני מקלו של סטלמן, הקלגס האכזר. אבל קופר היה משוכנע בלי צל של ספק - זה אברהם הירש, או לפחות בן דמותו או צילו. האיש השתנה כל כך בשנתיים שחלפו...

אך בהגיע העת, כשאברהם הירש הוציא מכיסו סידור קרוע והחל להתפלל, וקולו החם מילא את האוויר - זה היה שוב אברהם הירש מגטו לודז'. הנעימה והרגש לא קהו; הגו השחוח הזדקף, והקול שב והסתלסל לו בדבקות. וכאשר החל לפזם את ה'אקדמות', נמחק כל זכר של מכאוב מפניו.

וכך, בלב מחנה העבודה, נראתה תמונה סוראליסטית: בין הדחפורים הגדולים, קרונות המשא המלאים עפר, שהעמיסו עובדי הכפייה בכותנות הפסים, התכנסה קבוצת אסירים קטנה. הם היו צעירים במיטב שנותיהם, אך כולם נראו קשישים וחלושים, לבושי סחבות ומזי רעב. ובלב התופת עומד לו אברהם הירש ושר מעמקי נשמתו את ה'אקדמות'.

היו בין האסירים מי שלא הכירו את ה'אקדמות', וייתכן שמימיהם אף לא ביקרו בבית הכנסת. הם לא הבינו מילה מן הפיוט, אך נשמתם נשבתה בקדושת התפילה.

כך עמדו להם בדממה, מוקסמים ומאזינים למילים המהללות את נותן התורה. באותם רגעים שכחו היכן הם נמצאים ואילו איזמים מרחפים מעל ראשם. באותם רגעים התעלו לעולם עילאי שכולו נשמה ורוח.

(על-פי סיפורו של שמעון קופר ב'אני מאמין')

השנה שנת ת"ש. החורף הרפה מעט מתושבי גטו לודז' שבפולין, וקרני שמש ראשונות הסתננו אל הגיהנום, כדי להאיר את פניהם הכבויות של קרבנות השטן הנאצי.

קשה לומר שאפשר היה לחוש תחושת אביב בגטו. גטו הוא פלנטה אחרת, שאיננה מושפעת משינויי עונות. קיץ, חורף, חום וקור - הכול כאן מתגמד למילה אחת: הישרדות.

אך היו מי שהצליחו לחשוב גם על הישרדות רוחנית. על אף התנאים הבלתי-אנושיים וסכנת החיים התמידית, ניסו לשמור ככל יכולתם על התורה והמצוות.

יום אחד הבחינו דרי הגטו בזיפים המעטרים את סנטרו ואת לחייו של אברהם הירש. "האם נסתתרה בינתך?", שאלו אותו בחרדה עמוקה. "הלוא יודע אתה מה גורלו של מי שמגדל זקן ופאות בגטו!".

ידידיו של אברהם הירש דיברו על ליבו: "עת פיקוח נפש היא זו. גידול הזקן אינו בכלל המצוות שעליהן 'ייהרג ואל יעבור'. עשה טובה לעצמך". אך השכנועים נפלו על אוזניים אטומות.

"הבינו", אמר לבסוף אברהם הירש, "בחג השבועות יחול יום השנה לפטירת אבי. ביום הזה עליי לגשת ל'עמוד' ולהיות שליח הציבור. יהיה עליי לקרוא את פיוט 'אקדמות' לפני הציבור. אינני יכול לדמיין את עצמי", השתלהב קולו, "משמש בעל תפילה בחג מתן תורתנו בלי זקן ופאות!".

בינתיים קרב ובא חג השבועות. השמש שקעה, שיערי הגטו ננעלו, והוכרז עוצר בסמטאותיו. אין יוצא ואין בא.

אך בעבור אברהם הירש וקומץ מקורביו - אין זה לילה רגיל. הוא עצמו, פניו נוהרות באור שאיש אינו יודע מניין נגה עליהן. זקנו הקצר ופאותיו מסודרים, וברוח לב ובשמחה הוא מזמין את הציבור ל'בית הכנסת' הסודי שהכין. ואז נדהמו: עשבים וענפים ירוקים קישטו את החלל. המראה נראה תלוש כל-כך על רקע הגטו האיום.

אברהם הירש התייצב במהרה ליד עמוד התפילה שהכין, ובעיניו בורקות דחק בכנסים להתעשת ולנער את התוגה והדאגה. "יהודים, שמחו!", גער בהם בעליונות, "היום חג מתן תורה! דיי לדאגה!".

אט-אט התחממה האווירה. כשהחלה תפילת החג השילו היהודים האומללים את העצב, ואפשרו למעט שמחה להזדחל לליבותיהם השבורים. אברהם הירש נראה היה כמי ששרוי בעולם אחר. הוא התפלל ברגש ובדבקות, כאילו הוא נמצא בעיירת הולדתו.

למחרת התכנס המניין שנית. הפעם גברה התרגשותו של אברהם-

עם לבדד ישכון

להתבדל על-ידי צורת חיים ייחודית ושונה. יש לנו את התורה הקדושה, תפילה בצורה שונה, חוגגים חגים מיוחדים. זו הסיבה שהצלחנו להחזיק מעמד בתור עם במשך שלושת אלפים שנה.

יחד עם זאת, הוסיף הרבי, חלק מהבדידות נבעה מאנטישמיות. אומות רבות סביבנו שונאות אותנו, ומחדדות את השוני שבין עם ישראל ושאר אומות העולם.

(מתוך מגזין הווידאו 'אמונה ובטחון' חלק ג)

בלעם הגדיר את המציאות כפי שהשתקפה בעיניו - שעם ישראל בודד ושונה מיתר העמים.

הרבי המשיך והעלה שאלה באוזני רבין: האם הבדידות הנצחית הזו, שמאפיינת את עם ישראל, באה מרצון או מאונס? כלומר, האם עם ישראל בחר בבדידות הזו, או שהיא נכפתה עלינו על-ידי אומות העולם?

והסביר הרבי: שני הדברים נכונים. מחד, עם ישראל בחר להיות בודד; אנו בוחרים

בשנת תשל"ב ביקר יצחק רבין, שהיה אז שגריר ישראל בווינגטון, אצל הרבי מליובאוויטש. בפגישתם הפתיע הרבי את רבין, ושאלו: "האם אתה חש בודד בווינגטון?". כוונת הרבי הייתה לעובדה שרבין היה יהודי בודד, בין למעלה ממאה ועשרים שגרירים של מדינות זרות שהיו שם.

הרבי הוסיף וציטט את דברי בלעם, שהיה הנביא היחיד של אומות העולם, על בני ישראל: "הן עם לבדד ישכון" (במדבר כג, ט).

הכותל שחשף את האחדות

את הלך-הרוח הכללי שאחז בעם ישראל. הרבי מליובאוויטש הגדיר את תופעת ההתעוררות כ"גילוי עצמות הנפש היהודית", והוסיף ואמר: "אלפים ורבבות התעוררו אל הקדוש-ברוך-הוא, ואכן אירע כאן 'נס', מלשון התעלות, דוגמת נשיאת נס [דגל], כשנראה עיני-בעין כי יש בורא ומנהיג לעולם".

בחג השבועות אותה שנה דיבר על מוטיב האחדות שבמעמד הר סיני, והסביר מדוע היא מתגלית בשעה קשה דווקא: "כאשר ניצבים בפני ניסיון קשה, הרי אפילו אדם 'קל שבקלים' מבחינה רוחנית מוסר את נפשו על קידוש השם, וללא עיון מעמיק בדיני קידוש השם, אלא ברגע שנודע לו שמבקשים לנתק אותו מהקדוש-ברוך-הוא - שלא נצטרך להגיע לזה - הוא מוסר את נפשו על קידוש השם. וכך כל בני ישראל מתאחדים".

הוכחה לדבריו הביא הרבי מההתרפקות הכללית על חבלי ארץ-הקדוש, שבאה מהתגלות הנשמה היהודית: "לכאורה, הכותל המערבי הוא קיר ישן והרוס; יש בנינים יותר יפים ויותר אסטטגיים מאשר הכותל המערבי. ואם כן, היה צפוי שאלה שנוהגים להתפלל ילכו לכותל, ואלה שמחפשים מבנים עתיקים שהעם הגרשי הקדמון הותיר כאשר הוא ברח לאפריקה, היו צריכים לגשת לשם... למעשה ראו שגם לגביהם, קדושתה של ארץ הקודש באה לידי ביטוי בכותל המערבי, והם שוכחים מכל שאר העניינים, שאם לא כן אין מקום ללכת לשם ולשפוך שם את הלב בבכי, וכל שכן לצעוק בפני כל ועדה שלא יאפשר לנתק אותו מהכותל המערבי!".

האלוף אריאל שרון מניח תפילין בכותל המערבי לאחר שחרור

מי שניצלו את שעת הכושר המופלאה, שבה הוכיח עם ישראל שליבו ער לקדוש-ברוך-הוא, הם חסידי חב"ד, שבמצוות הרבי פתחו - עוד לפני המלחמה וכדי לסייע בניצחונה - ב'מבצע תפילין'; מוקדים להנחת-תפילין ברשות הרבים, ועידוד עם ישראל לקיים את המצווה שמסוגלת להפיל אימה על האויב. במרכזי הערים, בנקודות התכנסות של חיילים, בכיכרות וברחובות, צבאו המונים על הדוכנים שהוקמו, וביקשו לחדש את הקשר עם בורא העולם.

לשיא ממדיה הגיעה התופעה בדוכן הנחת התפילין בכותל המערבי. מאות אלפי יהודים, גם כאלו שהשתייכו לציבורים ה'רחוקים' מאוד משמירת התורה והמצוות, חשו התעוררות רוחנית גדולה לנוכח ניסי המלחמה, וביקשו לתרגם אותה להנחת תפילין.

גם אריאל שרון, שהיה מגיבורי הניצחון, הניח תפילין למרגלות שריד בית המקדש, ותמונתו עטור בתפילין עוררה הד בעולם כולו, ושיקפה

זו הייתה שעת בוקר אביבית בפנסילבניה שבארצות-הברית, בכ"ח באייר תשכ"ז. באולם הרצאות מכובד שררה דממה מאופקת, לקראת הופעתו של הד"ר זאב (וולוול) גרין, מומחה בינלאומי לאפידמיולוגיה וחקר מחלות, ולימים פרופסור נודע בתחומו.

כמה רגעים לפני ההרצאה החלו הסתודדויות בקהל. הלחישות הערניות לכדו את תשומת לבו של גרין, ואז ניגש אליו יושב-ראש הכנס. "דוקטור", כחכה הלה בגרונו, נרגש, "זה בסדר מבחינתנו אם תרצה ללכת. אנו נבין אותך לגמרי!".

"ללכת לאן?", שאל פרופ' גרין בפליאה גדולה. "לירושלים! לא שמעת? הצבא שלכם שחרר את ירושלים, ומן-הסתם עליך להיות שם. סע לשלום, אנו נסתדר כאן בלעדיך!".

הניצחון הניסי במלחמת ששת-הימים, שאירעה לפני 51 שנים, הביא עמו התעוררות רוחנית מופלאה בעם-ישראל ולכידות חסרת-תקדים. תחושת ההצלחה לנוכח האיום הקיומי המשותף, השמחה שבשיבה אל חבלי ארצנו הקדושה, כל אלו התנקזו אל רגעי השחרור ההיסטורי של הכותל-המערבי והמקומות הקדושים מידי זרים שהחזיקו בהם שנים כה ארוכות.

המוני יהודים, מכל קצות הקשת, התרפקו בגעגועים על אבני הכותל, שנדמו עתה ללב הפועם של האומה כולה. האחדות ששררה בין כל הגוונים בעם ישראל לבשה אופי של התקרבות לאבינו שבשמים.

שו"ת < עם ישראל

האם הגדרת עם ישראל כ"עם הנבחר" איננה התנשאות על יתר האומות?

התנשאות משמעה גבהות-לב ותכונות שליליות אחרות. תחושת הגאווה היהודית איננה כזו. להיפך; היא מחייבת את היהודים להתנהגות רוחנית טובה יותר, למחויבות יותר גדולה לקיום התורה והמצוות, לעידון המידות ולהתמסרות לעבודת ה'. יהודי שעובד את ה' כראוי חווה התבטלות ומנסה לשקף את רצונו של הקב"ה בהתנהגותו, ולא יוהרה חלילה.

הייחודיות של העם היהודי נושאת, אפוא, אחריות רוחנית גדולה. על היהודי לשאוף אל ההישגיות המקסימלית שנברא יכול להגיע אליה בעבודתו הרוחנית, ולנצל את המתנה האלוקית הגדולה הזו להפצת קידוש שם שמים ולא להיפך חלילה. (מורה לדור נבדק א, עמ' 116)

מדוע העם הנבחר חלש מיתר העמים?

בסוגיית הסבל של עם ישראל עוסק גם ספר הזוהר הקדוש (חלק ג' עמ' רכא, א), שמביא ששאלה נטעה כלפי רבי אליעזר, על-ידי גוי אחד: מדוע בני ישראל נרדפים יותר משאר העמים, וחלשים גם בגשמיות.

תשובת התנא הייתה, שעם ישראל הוא לבו של העולם. כשם שאברים אינם יכולים להתקיים בלעדי הלב, כך אין זכות קיום לאומות העולם ללא עם ישראל. וכשם שלבו של אדם חלש ביחס לאבריו האחרים, ולמרות זאת קיומם נזקף ליזכותו, כך עם ישראל - אין למדוד את ערכו לפי כוחו הגשמי.

ולצד זה, כשם שהלב רגיש יותר לפגיעות ולמחלות מאברים אחרים, כך עם ישראל צריך לשמור על עצמו נקי מפסולת ומזוהמה רוחנית יותר מיתר האומות. (תורת מנחם כרך ז' עמ' 317)

האם בחירת הקב"ה בבני ישראל אין דינה להתבטל לאחר שחטאו?

הקשר בין נשמות ישראל לבין הקב"ה אינו תלוי במעשים, אלא דומה לקשר בין אב לבנים, וכדברי הגמרא (קידושין לו, א) "בין כך ובין כך אתם קרויים

בנים". המדרש (רות רבה, פתיחה ג) מוסיף: "להחליפם באומה אחת איני יכול". ולכאורה, אם בני-ישראל חטאו עד שיש צורך "להחליפם", מדוע אומר הקב"ה "איני יכול"? זאת ועוד: יש לומר "איני רוצה", ומדוע נאמר "איני יכול"? אלא שאהבה בין אב לבנו איננה תלויה בגורם הגיוני כלשהו. זו אהבה בלתי ניתנת לניתוק, גם אם הבן חוטא כלפי אביו. זו אהבה הדדית, וגם עם ישראל אינו יכול להפסיק מלאהוב את הקב"ה. לכן, בשום אופן לא נפסקה אהבת הקב"ה לעם ישראל, גם לא בנסיבות החמורות ביותר. גם יהודי שהידרדר לדיוטא התחתונה יכול ברגע אחד לחשוף את אהבתו הנצחית לקב"ה, ש"אינו יכול", כביכול, להפר את בריתו עמו. (תורת מנחם תשמ"ד, עמ' 130; תשמ"ב, ג' עמ' 1803 ועוד)

מדוע היהדות נקבעת לפי האם דווקא, ואילו ההשתייכות לשבטים לפי מוצא האב?

קביעת הזהות היהודית לפי האם נלמדת מהפסוק "ולא תחתן בם, בתך לא תתן לבנו... כי יסיר את בנך מאחרי" (ואתחנן ז, טד). מכך שהתורה לא הזהירה במקרה של נישואי בן עם גויה, משמע שהנכד כלל איננו יהודי.

מידת ההשפעה של האם על ילדיה גדולה לאין-ערוך מזו של האב. זה בא לידי ביטוי בתהליך יצירת הוולד, ומשתקף בקשר הטבעי והרגשי שבין הילד ואמו. לכן, מתבקש שלאם תהיה השפעה מכרעת על זהותו הרוחנית של הילד.

וכן: ליבת הקשר בין היהודי ובין בורא העולם מתבטא בעיקר באמונה בה' וביראתו. תכונות אלו, שהן כלל כל התורה כולה, באות לידי ביטוי עז בנשים יותר מאשר בגברים. אם האם איננה יהודייה, מי ינחיל את הערכים הללו לילדים?

לעומת זאת, העבודה הרוחנית של גברים באה לידי ביטוי בעיקר בקיום מצוות מעשיות, שיש בהן פרטים רבים החלוקים זה מזה. לכן, ההשתייכות הפרטנית לשבטים ולעבודה הרוחנית המסוימת נקבעת לפי האב. (לקוטי שיחות כרך לא עמ' 97, תורת מנחם תשמ"ה, א, עמ' 133)